

GRODZISKO W DŁUGIEM

Grodzisko w Długiem, określane na niemieckich mapach mianem „Burgwall”, znajduje się na wzgórzu morenowym, w północnej części półwyspu przy przesmyku, między jeziorami Lipie i Słowa. Miejsce to znajduje się na północny wschód od miejscowości Długie.

Być może w okresie pradziejowym, względnie jeszcze w średniowieczu, grodzisko zajmowało wyspę oblewaną przez wody jeziorne.

Grodzisko zlokalizowane jest na osi północny zachód – południowy wschód i posiada długość około 200 metrów oraz szerokość 90 metrów. Od strony północnej zachowały się po części pozostałości wałów ziemnych, od południa teren opada łagodnie, natomiast od strony wschodniej znajdują się wzgórza moreny.

LEGENDY ZWIĄZANE Z GRODZISKIEM

Według legendy miał tutaj znajdować się zamek rycerza - rozbójnika napadającego na kupców poruszających się pobliskim traktem. Jeszcze na początku dwudziestego stulecia widoczny był ślad wałów oraz fosy, poprzez którą przerzucony był drewniany most.

Kolejna legenda opowiada o pewnym wędrowcu, który ujął rycerza - rozbójnika i następnie wypowiedział straszliwe zaklęcie, w wyniku czego zamek zamienił się w ogromny kamień, a wszyscy którzy tam przebywali, w tym także rycerz i panny z zamku, skamienieli.

Inna legenda dotyczy panien z zamku, na których ciążyła klątwa. Pewnego razu dwie piękne niewiasty zastąpiły w tutejszej puszczy drogę pewnemu wędrowcy, prosząc go, aby przybył w to miejsce o północy i wybawił je, otrzymując w zamian wiele kosztowności. Gdy jednak nadeszła właściwa pora, wędrowiec siedział nadal w karczmie nad mocnymi trunkami. Kiedy odważył się pójść we wskazane miejsce, było już za późno. Przemierzając zamkowy las z dali słyszał dźwięki trąb i puzonów oraz słodki śpiew. Gdy wybiła dwunasta rozległy się żałośnie krzyki skargi, tak że wędrowiec uciekł stamtąd. Do dnia dzisiejszego panny z zamku nie zostały wybawione i przez następne stulecia muszą czekać aż jakiś człowiek zechce zdjąć z nich klątwę.

BADANIA ARCHEOLOGICZNE

Na przełomie sierpnia i września 2011 roku na grodzisku zlokalizowanym przy przesmyku jezior Lipie i Słowa w Długiem miały miejsce sondażowe badania archeologiczne. Celem tych badań była weryfikacja stanowiska archeologicznego oraz wstępne określenie jego datowania.

W trakcie badań archeologicznych wykonano pięć wykopów sondażowych: trzy w ramach majdanu i dwa poza jego obrębem, po stronie północnej (przy wale ziemnym) oraz po stronie południowej (na jego stoku).

W przebadanych warstwach kulturowych odkryto łącznie 288 fragmentów ceramiki naczyniowej, 72 fragmenty polepy, 14 fragmentów dachówek, 31 fragmentów cegieł, 5 artefaktów krzemienych, 4 przedmioty metalowe i 5 spieków żużla soplowego. Według ustaleń materiał ceramiczny pochodzi z kilku okresów. Najstarsze są fragmenty ceramiki datowanej na okres neolitu / wczesnego brązu, kultury łużyckiej i okresu wpływów rzymskich. Kolejną grupą ceramiki

jest ceramika wczesnośredniowieczna datowana na X-XI wiek. Najliczniej reprezentowana jest ceramika średniowieczna z przełomu XIII i XIV wieku, tzw. ceramika siwa, co świadczy o istnieniu tutaj prawdopodobnie zamku rycerskiego, założonego w okresie kolonizacji w czasach margrabiów askańskich. Do wyjątków należy ułamek ceramiki stanowiącej ówczesny import z terenów Nadrenii. Przypadkowe, jak należy sądzić, są ułamki kamionki pochodzące z XVIII lub XIX wieku. Przedmioty metalowe to gwoździe żelazne z wykrągloną główką, pochodzące z dachu krytego gontem, a także fragmenty obejmujące być może okucia pochwy. Interesującym znaleziskiem są spieki żużla, świadczące o istnieniu tutaj ośrodka średniowiecznego hutnictwa i kowalstwa. Natomiast fragmenty cegieł i dachówek

świadczą o funkcjonowaniu tutaj w okresie średniowiecza murowanej budowli, być może dworu rycerskiego. Według wstępnych ustaleń miejsce to było poddane działalności człowieka jeszcze w okresie pradziejowym. Następnie istniał tutaj gród słowiański, związany być może z grodem santockim. Wreszcie jak się przyjmuje, istniał tutaj na przełomie XIII i XIV wieku zamek należący do rycerskiego rodu von Bornstedt, posiadającego okoliczne dobra ziemskie, m.in. w Długiem, Ługach,

Tekst:

Błażej Skaziński

Fotografie:

Marek Bidol, Sławomir Górka, Zbigniew Tomczak

Ilustracje archiwalne:

• Gmina Strzelce Krajeńskie

Literatura:

E. Rymar, Strzelce (Krajeńskie) na przestrzeni wieków (do 1945 roku), Strzelce Krajeńskie 2011; B. Skaziński, Zabytki Gminy Strzelce Krajeńskie, Strzelce Krajeńskie 2010; M. Szymczyk, S. Górka, Sprawozdanie z prac archeologicznych przeprowadzonych na grodzisku w miejscowości Długie (AZP Pielice 41-15/15), gm. Strzelce Krajeńskie, pow. strzelecko-drezdenecki, Muzeum Pojezierza Myśliborskiego, Myślibórz 2011.

Wykonano na zlecenie

Urzędu Miejskiego w Strzelcach Krajeńskich
Aleja Wolności 48, 66-500 Strzelce Krajeńskie
tel. 95 763 11 30, e-mail: urząd@strzelce.pl,
www.strzelce.pl

Ogardach i Pielicach. W najwyższym punkcie istniał tutaj dwór rycerski, a w niższej, południowej partii-podgrodzie stanowiące jego zaplecze gospodarcze, gdzie na skraju założenia natrafiono na spieki żużla. Być może kresem funkcjonowania zamku były zniszczenia związane z najazdem Władysława Łokietka w 1326 roku, skoro w księdze ziemskiej margrabiego Ludwika z 1337 roku Długie oraz inne okoliczne wsie pozostawały opuszczone. Miejsce to nie było w późniejszym czasie zamieszkiwane ani też wykorzystywane do celów militarnych.

Badania archeologiczne zostały przeprowadzone przez Muzeum Pojezierza Myśliborskiego w Myśliborzu z inicjatywy Urzędu Miejskiego w Strzelcach Krajeńskich. Badaniami kierowała mgr Magdalena Szymczyk i mgr Sławomir Górka.

W perspektywie czasu planuje się oznakowanie grodziska i jego promocję jako atrakcji turystycznej. Zwiedzanie grodziska mogłoby stanowić interesującą ofertę dla wczasowiczów spędzających czas nad jeziorem Lipie.

DŁUGIE

Miejscowość Długie posiada słowiański rodowód. Przyjęła zapewne nazwę od jeziora Dolgie, wzmiankowanego w 2 połowie XIII wieku. Wieś pozostawała opuszczona w 1337 roku, co odnotowano w księdze ziemskiej margrabiego Ludwika. Przyczyną mogły być

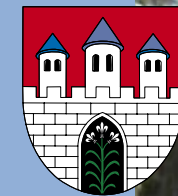
zniszczenia wywołane najazdem Władysława Łokietka. W okresie średniowiecza miejscowość należała do rodu von Bornstedt. W 1608 roku wymienia się przedstawicieli rodu von Bornstedt oraz Markusa von Billerbecka. W XVII wieku znajdowała się tutaj siedziba dóbr ziemskich rodu von Wreech. W trakcie działań wojny 30-letniej, w 1627 roku Wilhelm von Wreech groźbami został

zmuszony do opuszczenia dworu przez żołnierzy armii cesarskiej. W 1644 roku we wsi wzmiankowano Gotfrieda, syna Markusa Billerbecka i innych przedstawicieli tego rodu. W 1718 roku był tu majątek należący do Johanna Friedricha von Bornstedta.

Na początku XIX wieku tutejsze dobra ziemskie znajdowały się w posiadaniu wdowy von Brand z domu von Schack. Od 1828 roku majątki w Długiem i Ługach należały do szambelana dworu Adolfa Ernesta von Branda, a następnie do kanonika berlińskiego Gustava Erdmanna Kamila von Branda. Na początku 1945 roku dwór w Długiem zniszczono i rozebrano, a sam majątek znacjonalizowano. Do dzisiaj zachowały się poszczególne elementy zabudowy folwarku i dawny park dworski w typie krajobrazowym.

W Długiem nad jeziorem Lipie znajduje się jeden z największych i zarazem najpopularniejszych ośrodków wypoczynkowych na terenie województwa lubuskiego. O jego znaczeniu decyduje jakość wody, plaża oraz baza turystyczna z różnorodną ofertą, w tym dotyczącą sportów wodnych.

Badania archeologiczne
na grodzisku w Długiem

**Gmina
Strzelce Krajeńskie**